

Latweeschu Awises.

49. gaddagahjums.

No. 3.

Dreischdeenä, tannit 21. Januarit (2. Februari).

1870.

Latweeschu Awises libes ar saweem peeltkameem makfa par gaddu 70 kap. sudr.

Zelgawâ peesubtoht 1 rubl. f.

zittur aissubtoht ta lappa ween: 70 kap. f.

ekspeditja: 19½ kap. f.

passa nauda: 10½ kap. f.

pawiffam: 1 rubl. f.

Kas us sawu wahrdu awistellehs 24 eksemplarus, wehl weenu dabuhs klapt pawelti. Za-awistello: Zelgawâ awischu nammâ pee Janischewski, Mihgâ pee Daniel Winus, teäteru un wehwera eelas stuhri un pee Dr. Buchholz, leelâ Melkander eelâ Nr. 18. Wissi mahzitaji, skohlmeitert, pagasta walditaji, skrihwert un zitti tantas draugi teel luhgti, laj lassitajeem apgabda awistellechannu. — Redakteera adreffe: Pastor Sakranowicz Lutringen, pr. Frauenburg, Kurland.

Rahditajs: Daschadas sinuas. Par grahmatu krahtuwehm. Dreiquarta nitki. Semneeki semfohwiba mahzami. Dimi smiffufcht. Pee mannas mibklas seewinas. Wisjaunafahs sinuas. Urbidas. Labbihas un pretschu tirgus. Sluddinaschanas.

Daschadas sinuas.

No eetschsemmehm.

Baltijas generalgubernators us Kursemmes semneeku likkumu komissijas preekschâ zelschannu irr atwehlejis, ka Kursemmes pogastis nodohschannu rehsknuma grahmatinas, ka fmitanzes preeksch pagasta lohzeleem, tohp eewestas. Schihs grahmatinas, fur wissi mahju laudis, kas makfa, warrehs tapt peesihweti, Latweeschu wallodâ drukkatas taps gattawas turretas gubernas waldischanas drukkatawâ.

Zelgawa. Preeksch 4 gaddem pee mums wehl neko no tam nesinnaja, ka arri seewischki ar sliddahm pa leddu mahzetu skreet. Tapehz zil dasch Zelgawneeks dabuja pasmeetees, kad 1866. g. pirmoreis Zelgawâ masas freileenites sehnu pulkâ ar sliddahm sahka braukt. Bet nu aisspehn, pehn un schosem freileenes un zeemahtes libhs ar lungeem loisch ko ween warr, brihscheem isskattahs, ka kad engeli pa gaisu liddinatohs, musihka arri netruhst, laj lahjinahm jo labbi westohs. Dascha gan wehl it stipri wellahs aplahrt, bet kos par to? uszehlufees nopurrinahs un — skreen atkal. Medsehm, kad tad Latweeschu jaunekki pawallas brihschdâs arri scho leddus preeku sahks lahjâs maukt. Tur nau wis ween ko smeetees; tahds preeks irr tohti wesseligis un pataisa zilweku lohzeelus jo weiklus. Bet dohmaju sawâ prahtâ, Latweeschem affinis deewsgan dabuhn arri jau ta pee darba iskusetees un teem tad arri dauds rettahk tahs darba algas truhst, ko sauz wesselibu. Zil dascha freileene few wehletohs semneeku meitinas farkanohs waidsinus, zil dasch lungs darba strahdneeka wesselibu! Bet tur nau jastausch, laj til sahkt tiklusch strahdaht, tad buhs, kas wajadsihs.

— No jauna gadda Baltijas domehnu teefa irr pahgroschita, libhschinnigahs kambarwaldischanas irr nozeltas un scho weetâ preeksch katra aprinka eezelts weens pat

lungs. ko sauz par „teefaskungu preeksch ihpafschahm darrihschanahm pee domehnu waldischanas.“ A. H—n.

— Kungs un Keisars par sirdigu amata kohpschannu irr ar sudraba medalli apdahwinajis Jaunjelgawas aprinka teefas peesehdetaju Friedrich Kreuzberg, tapat Zehlabstattes aprinka skohlas inspektori Ede ar Unnes gohda sismi 3 klasses.

No Dohbeles pusses. Falzgrahwes Spahru mahjâs 3. Januar nakti rija nodeggusi, sklahde gan warren leela nau, jo ehka jau bijusi nowezejusi, bet jo behdiga schi nelaima wehl zaur to, ka jadohma, ka ugguns tihschu peeliks no lahda besdeewiga zilweka, kas par grehku un tuwaka behdahm maj ko ranga. Ta pascha nowadda Spinne mahjâs grehka darbs notizzis, lahds skrohdelis, kas jau daschus gaddus atpakkal few bij gribbejis nogallinatees, bet zaur usnahkuschem zilwekem tappa paglahbts, taggad irr ar nasi sawai dschwibai gallu padarrijis.

D. K—g.

No Wentspilles. „Waldib. wehstn.“ issluddina ka finansministera lungs 12. Dezember 1869 apstiprinajis Wentspilles kuggineeku skohlas likkumus. Bilsehts dohs preeksch usturra 400 rubl., krohnis 2000 rubl. itgaddus; appalschklasse mahzihs latwiski, wirsklassê mahziski, abâs arri pa kreewiski dabuhs mahzitees.

Pee **Kolkuragga** nesen damfluggis „Juno“ seklâ usskrehjis. Taggad irr no Kopenhagenes libdeju rikki, ar ko pa uhdens appalschu warr strahdaht, turp nowesti un gaida til laj wehjsch un leddus nostahjâhs.

No Aisputtes pusses. 10. Dezember stary Gewades muischu un Strohku krohgu atradda us leelzella labbi wezju ubadsi nojstu. To nakt preeksch tam ta bij krohgâ gullejusi un pee krohdsineezes papihra rubli pret warra naudu cemijusi. Pee nojistahs ne-atradda wairs ne grassi klapt. Dee irr gan behdigi laiki, fur pascheem ubadstneem, grassiti sanemmohht jatrihs aihs blehscheem, kas pehz ta jau tihka. Gan daschuris blehdiba drihs drihs gaismâ nahk un sawu algu dabuhn. Schinni paschâ aprinki isg.

mehn. pee kahda krogga 3 warmaki bij fainneekam uskluppuſchi, no ka ſinnaja, ka tam no piſſehta nahkoht, nauda bij kloht. Bij ſittuſchi un pluhkuſchi, kamehr pehdigo graſſi bij atnehmufchi. Bet pee dalliſchanahs ſtribdiuſch bij zehlees, jo weens kas wairahk bij ſittis, praſſijahs leelaku daku, zitti aikal gribbeja weenlihdſigi dalliht. Schi neſaderiba paſchu pulka wedda bleddibu gaiſma un nu wiſſi ſebſch aiſ reſtehm. Do nakt no 1. uſ 2. Janwar Niſputtē aiſdeggahs ehrbergis, kur 8 ſtrahducekū familijas un 2 atraitnes dſibwoja. Pa laimi ugguns ſprizzos tubdal bij klahi, tā ka wehl weenus juma fahnus dabuja iſglahbt. Bet jo leeta ſkade, kà pehz mannija, nabadſineem bij zaur ſaglu rohkahm notilluſi, arri patti ugguns leekahs zaur ſagli zehluſees. C. T.

Rihga. „Zeit. f. St. u. L.“ iſnemm no „pahſkatta par Rihgas Latweeſchu beedribas darrifchanahm un rehke-
neem 1869. gadda“ ſchihs ſinnaas: „Pee beedribas iſg. gadda peederrejuſchi 1050 lohzeſki, no beedribas puffes irr 6 preekſchā laſſiſchanas noturetas zaur teem lungeem: Thomson, Roſenberg un Stern; teaters Dreis ſpehlehts, Dreis Rihgā un Zreis Jelgawā; dieedataju beedribā bijuſchi 70 (40 lungi un 30 ſeewiſch.). Skohlas komiſſija preekſch jaunzeklamahs augſtakas Latweeſchu ſkohlas irr iſſtrahdajuſi pamatta likkumus, kurrus grihb waldifchanai preekſchā likt preekſch apſtipriſchanas, preekſch ſchihs ſkohlas eenahluſchi 625 rubl.; palihdſibas kaſſē bijuſchi 412 rubl.; buhwkomiſſija no ſanemteem 30 tuhkt. iſdewuſi 29 tuhkt. Sinnatnibas komiſſija irr 7 grahmatas pahrluhkojuſi un 2 ihpaiſchi derrigas no ſawas puffes drukka dewuſi. Laſſiſchanas galdam bijuſchas 7 awiſes; beedribas kaſſē no eenahluſcheem 3332 rubl. wehl aſlikkuſchi 430 rubl.“ — Pateſi pateizibu no wiſſas tautas muttes pelnijuſi Rihgas Latw. beedriba, kas tik ſitdigi par ſawu brahlu gaiſmoſchannu un labklahſchannu publejuſees un kurras darbs ar tahdeem augleem bijis ſwehtihſ. Wehlam tai no ſirds „Deews palihdi joprohjam!“

— „Waldib. ſinn.“ rakſta: 1868. g. Nowgorodes gubernā Reichel k. muſſchā 8 Latw. familijas no Widſemmes apmettuſchahs dſihwoht. Dſimtskungs pehz lihkuma dewis katrai familijai 30 puhrawetas ſemmes, no kurrabm 6 jau bijuſchas uſplehſtas. Bes tam katra dabujuſi mahjokli, 1 ſirgu, 1 gohwi, 1 aitu, 1 zuhku, preekſch ſehklas 3 puhri rudſu, 6 p. auſu, 6 p. meeſchu, 3 p. ſirnu, 1¹/₂ p. rahzenu, 4 pohdi dſelfes un 4 mahrz. tehrauda. Dſimtskungs maſſajis preekſch wiſſeem 42 nodohſchanas. Gannibas un maſka bijuſchas par welii. Par wiſſu to teem bijis ja-apnemmahs pehz 2 gaddeem, kad buhs wiſſu aiſleenetu atdewuſchi, katrai familijai 3 puhrawetas katrā 3ſchā muſſchas laukā apſtrahdaht. Un tatschu jau iſgahjuſchu waſſar puſſe aiſgahjuſi atpalkal uſ wezzahm mahjahm un arri aſlikluſchee taiſotees dohtees uſ ſawu tehwozi. Tik jau kahda waina buhs.

Bleſkawa. Netahk no Oſtrowa uſ dſelfzeſku rattu rinda uſſtrehjuſi ſirgam, kas kamanās ejuhgats pa ſchke-
nehm ſkreedams gribbejis no damſkatteem iſbehg. Gan maſchihnes ſpehlu randſijufchi maſinaht, bet ſirgē un kamanas tappuſchi tatschu ſamalti, pa laimi ka nekahda zitta nelaiime nau zehluſees.

Behterburga. Behz walſts rehkinumeem iſg. gaddā Kreewu katta ſpehka bijuſchi 727 tuhkt. ſaldatu, uſ bil-
tetehm bijuſchi atlaiſti 518 tuhkt. ſchi. Ka ſaldatu deeneſis nemas wairē nau tik ſuhrē un gruhſtē kà agrahk, to reds arri no tam, ka ar katru gaddu wairahk no iſdeene-
juſcheem peedahwajahs par naudu aſſal zittu weetā eeſtahi; pehrn 3 reiſ tik dauds uſdewuſchees, kà aiſpehrn. Pee teem, kas no jauna deeneſtā eeſtahi, grihb ſtipri uſ to luhkoht wajkrutis deewſgan plattas un ar weſſeligahm eekſchahm, laj neraſtohs dauds tahdu armijā, kas ar kruh-
tihm ſlimmo. Pawehle no 8. Merza iſg. g. atwehl ka-
tram ſaldatam, ka tas warr par offiſeeri tapt; tas gan arri agrahk nebij aiſleegts, bet lohti reitām tas iſdewahs, jo ſkohlas mahzibas truhka. Taggad katrs dabuhn ſawu mah-
zibu un labbeem underoffiſeereem brihw junkuru ſkohlās eet, kur uſ wirſneeku amatu warr fataiſitees. Lihds ſchim wehl
kaweklis zaur to weetahm atrohdahs, ka truhktē kaſarmu, ar leclam iſtabahm, kur warretu ſaldatus ſkohloht, bet arri par to ſahl gahdaht. Lihds ſchi gadda beigahm wiſſi
kahjneeku pulki buhs dabujuſchi ahtriſchanjoſchahs ſlintes ar ſawadahm patrohnehm, bes tam wehl grihb kahdas
900 tuhkt. ſlintes gattawas turreht uſ preekſchu. Zaur wiſſahm ſchim waijadſibahm katta ſpehks ſchogad maſka-
ſchoht kahdas 4 millionus rubli wairahk ne kà pehrn, prohti 140 millionu rublu.

— Kahdā ſkaſtitē, kur grahmatas, kas par paſti
ſuhſtamas, eemett, ugguns bij iſzehlees un wiſſas 6 grah-
matas, kas eekſchā bijuſchas, ſagruſduſchas. Tik jau
kahds palaiſtuws bij ugguni peelaidis, wahrdi ween nekad
nau tik dedſigi.

Drenburgas gubernā, kur lihds ſchim leels maſkas
truhkums bij un par aſſi maſkas jamakſa lihds 36 rubli,
irr uſgahjuſchi leelu ſtrehki ſemmes ohgku, eſſoht weena
uppites appakſcha pilna tahdas mantas. Nu tik nem-
mahs rakſt.

No **Odeſſas** rakſta, ka drihſ buhſchoht generalguber-
natorim Rozebue ſelta amata kahſas, preekſch kurre no-
ſwinneſchannu dauds jau tohpohht pakluſſu fataiſihts. Luh-
dſam tapehz ſcho leetu kluffu turreht, laj augſtais kungs
to agrahk nedabuhn dſirdeht. S.

No ahriſemnehm.

Hohma. Pahweſts mannidams, ka arri ſapulzē
tahdu netruhktē, kam tas nau iſhti pa prahtam, ka wiſſch
tik dauds gar ſemmes waldifchannu un katta ſpehku nogree-
ſchahs (ſaldatu tam irr 15,500), jauna gadda deenā irr
ſagziis uſ ſawu karraminifteri Kanzleri: „Da nau teeſa, ka
Zeſum nebij katta ſpehka un ka wiſſch tohs neſauza pa-

lihgá. Us elies kalna wiasch fazzija, ka warretoht wairahf ka 12 legiones engelü fawt; Gessmanes dahrlá wiasch prettineekus us weetas pee semmes nosweeda. Beh-terim gan ne-effoht bijis armijas, bet wahrds spehks Unaniju un Sasiru us weetas nomaitoht. Tahda spehku schim taggad ne-effoht, tapeh; wajagohf saldatu.“ Waj tu re, ka mahf gudri runnaht?!

Italija. Ministereem leela kibbele ar meldereem, kas ne par ko negribb maffahf jaunezeltahs malschanas no-dohfchanas. Weetahm bijuschi saldati jasuhfa.

Neapeles aisdibtom lehninam fahfoht naudas truhft, effoht til wehl kahdi 3000 rubli preeksch latra mehnescha un kas eeraddis plafchi dsibwoht, tam tas irr par mas. Sahfoht schahdas tahdas dahrgas leetinas pakluffu isan-deleht. Englante atkal gattawa effoht, scho to atpirt. Ne sen, kad jaunás meitas raddahs, lehninam leels preeksch bij, ka seewas mahfe bij 6000 dahlderus atfuhfijusi. S.

Par grahmatu frahtuwehm un lassifchanas beedribahm dohmas, skohlmeisternu konferenzeni preekschâ zeltas.

(Beigums.)

4) Draudsiinu eenaidiba.

Kamehr wehl jauneklís grehku pasaulé mas sohlu spehriis un ar newainigeem preekeem preezajahs, tamehr wehl tahs swehtahs mahzibas pee sirds seenahs, labá padohms un preekschfibme jo tschakli labbu fitu weetinü atkohd. Preeksch redseht tahdu augligu behrna firniinu. Bet jo leelas tahs behdas, kad Jareds, ka tahs jaukabs mahzibas, ko skohlâ no skohlmeisternu, behrau mahzibas stundás no mahzitaja un no swehtahm grahmatahm mahzijeas un dsirdejis gan drihl irr wehjá, jeb pa grehku zekkeem ismehtatas. Lihds tohp no pahbaru mahzibas wakkâ un irr eeswehtihfs un pee leelako pulka peeekattihfs, tad tohp no zitteem pee rehkas nemts laj jelle arri fahf bau-dihf pasaulés preekus un lustes, laj mahzahs pa naktihm jeema meitas apmekleht, swehtdeenás krehga plabnu putti-naht. — Zilweka sirds prahts irr launs no masahm deenahm, un kad wehl tohp pee tam pasklubbinahs, tad nau ne kahds brijnumás, ka jauneklí drihl atklibst no ta labba ganna waddifchanas. — Kad nu jau kahdu laizinu irr lihds usgahjuschees un tur noskattijuschees to draugu un draudsiinu preezigu isdshwoschanahs, fahf schkirtees no tahdeem tekkutu zekkeem, al fur, tas jau irr grubti! No draugeem un draudsenehm jadshd dasch nevatihkams wahrds. Kur tad tu tahds swehtulis effi raddees, waj tad tu dohma par mums labbahs buht, waj tad skohlmeisternu ar saweem pahbareem kewi debbesis eeweddihs? u. t. j. pr. Kas nu scheem pasaulés draugeem negribb klaufst, tam ilgu laiku nau meera nei deenâ nedf nakti, wianu wissur ranga apmelloht, apklaust un dauhft, negribbedami to panest padohdahs wezzahm grehku tekkahm.

Kas skohlás mahzibas un ta skunga swehtus wahrds buhs dsilli fawâ sirdi eespeedis, kas gan sinnahs tahds draugus atraidihf un sewi eepreezinatees ar ta ihsta drauga wahrdeem: „Swehtigi irr tee, kas taifnibas deht tohp eenihdeti, jo ta debbes walfsiba winneem peederr.

Bet waj tad irr dauhft tahdu jauneklí?

Za beidsama leeta, ko wehl gribbam peeminneht irr 5) Newalka; jeb kad laj lassfa.

Schi aishildinaschanahs gan schinnis laifds newaretu waire par kawekli buht, kad salihdsina seunakohs laikus ar scheem brijwibas laikeem. Preeksch pahri desmit gaddeem gan ta warreja fazzihf, bet ne taggad. Doreis wissas mahjas wehl nahweja appaksch klaufibas. Ar teem pascheem strahndeekeem pasrahhdaja mahju un muischu darbus, swehtdeena nebij wis puifcheem un meitahm par duffeschanas, jeb swehtifchanas deenu preeksch dwehseles apkohpshanas, bet par fataifshanas us wissas nedelas darbeem, darba drabnas un eerohfschi bij swehtdeenâ jafataifa. Zittás deenás nebij wakkas, jo brij grubti jafalpo. Bet nu schinnis laifds gohds Deewam wiss zittadi pahwehrtees. Kaut jel tee zilweki to schehlastibu wehrâ lifdami to atleekamu laiku gribbetu wakkahf preeksch prahta iskohpshanas un dwehseles swehtibas, tad drihl jo labbakus laikus peedsibwotum; turprettim ja paschi labbaki netohpam, tad wissas Deewa gabdashanas, Keisara schehlastibas, augligees gaddi, meers un wesseliba mas ko libdsehs.

Preeksch grahmatu lassifchanas nau laika un wakkas, bet preeksch grehziigeem preekeem, nederrigahm runnahm irr wakkas un laika deewsgan, arri par swehtdeenás pawalkareem lihds puenaktei pa frohgeem wasatees. Waj tad nau jafalko: Prahtin nahz jel reis mahjá! Zidsenn tauteescheem schohs netikkumus, mahzi winneem to fakkamu wahrdu: „Laifs irr selts“ labbi fapraht un sawu atleekamu laiku ta wakkahf, ka pascheem labbums un swehtiba nahf un wissai tautai gohds un flawa.

Za nu gribbam lassifchanas beedribas sekmeht, un tauteeschus schinni zellâ eegrohfsiht, tad wajadsetu muhsu taggadeju skohlás mahzibas-laiku zittadi eerikteht; jo taggad pa seemahm muhsu skohlás irr gan mahzefku pilnas, bet pa waffaru gondrihl tuifshas; skohlotaaji us pusgaddu bes darba un maifes, ja negribb baddu mirt, tad jaker-ras pee zitta darba.

Pa seemu laj tee leelakee no 12—15 gaddeem nahktu skohlâ un pa waffaru atkal tee masakee, kas wehl nekahdu lauka un mahju darbu newarr darriht.

Preeksch leelakeem swehtdeenás wakkas wajadsetu turreht dseedashanas stundás, pastarpom kahdu stundinu palasfitu ko preekschâ, wezzakt warretu paklaufitees un wissi ta taptu pamuddinati us derrigakeem preekeem un laika kaweschanu; tad atklastu drihl to swehtdeenu kahr-schu spehli un krehgu lusi, kas taggad par scheem brijwibas gaddeem fohti irr eesaknojupees. Esmu daschu sweht-

deenu redsejis fainneeku ar wisseem faweem puischeem pee galda fehsham un trumpejam, dasch reis us diwi gangi, leelee fawâ barrâ un masee atkal fawâ; tik to to lammadamees pabeiguschi, tad atkal wiffi zeere us frohgu dwehfeli dffikahf aiffaut.

Tautas gaismotajeem ar wiffu spehku gar to jagahda, kâ gohdigus preekus teem laudihm fagabdaht. Ramehr tahdu truhls, tamehr wezza negohda dshwe seltin sels. Un tahds gohda preeks irr grahmatu lassifchano.

Neweena tauta bes lassifchano grahmatu krahtuwehm un laifaraksteem nau us preekschu tappusi, neds arri bes tam ussels.

Ramehr zilweks wehl kâ behrnu autinâs eetinnees, nekahdus laifarakstus un grahmatas nelassa, tik eelsh faweem netihumeem wahrtahs, tamehr eelsh fawa pascha prahta irr lohti gudris un brangs. Tahdu paschprahribu pee apfirmuscheem gan irr gruhti dseedinaht, bet jaunektus zaur grahmatu krahtuwehm, derrigahm beedribahm un laifaraksteem warr aiffargahf, ka pee winneem tahda indewe nepeemettahs.

Tapehz mihlee brahki, laj buhtu to kawekku wehl dauds, gahdakim jo spehzigi par grahmatahm un grahmatu krahtumeem, kas palihdies mohdinaht, west gaismâ un par gohda tautu pahwehrtiht muhsu mihlu Latweeschu tautu. Melikfimees ween behdinotees zaur sinnaahm, ka schur un tur ar lassifchano gandrihs atpakkal eet, bet preezafimees jo firnuigi, dsirdedami ka no wiffahm pufsehm arri sinnaas nahf par draudsehm, fur grahmatu krahtumes eetaisa. Ar preeku kâ dsirdeju un falku arri Zums, ka nupat gandrihs weenâ nedelâ trihs tahdas biblioteekes (grahmatu krahtumes) eegruntetas prohti: Raunâ, Wezza un Jaunfoulê un Lutrinâs. Laj Deems winneem palihds, laj palihds wisseem muhsu brahleem. R—r.

“ Dreigulta nikki.

Dreigults, gobda mihrs weenden seereja pa frohga istabu. Genahf schihdelis un prassa frohdsineekam, waj newarroht par pahri grafchu darwas dabuht. O ja! kapehz ne, frohga pappâ atbild. Schihdelis cerauga Dreigultu un dohmadas ka tas frohga puisis effoht, falka: Uli puis, eij issmehrem manem rattem, dabuhf zarkem. Dreigults ittin ar meeru, nemm darwas plekku un isgahjis nemmahs schihdela rattus no eelshas un ahraas grun-tigi ar darwu issmehreht, tik affes un ritterni paleek nemahleti. Sawu darbu padarrijis eet, fur lahjas nefs. Schihdelis newarredams puisî fagaidiht eet raudsibt un eerauga — ui gwalt! — haltee ratti gluschi melni, spibd ween. — Mefle puisî, bet kas sinu fur jau puisim gals. Bij nu nabagetam ratti japluzzina un jamafga, pirms warreja eelshâ fehstees.

Zittureis Dreigults frohgâ durwis stahwedams reds puisî ar baltu tukfchu sahrku pee frohga peebrauzam un

frohgâ ee-eimam — tik jau kahdu schnapfi eemest, jo krehila jau mettahs un ar sahrku kappeem garram braukt, tur drohschas sirds wajjaga. Dreigultam atkal sawas dohmas. Cerauga melno frohga runzi pee stedelles, no-kerr to un eeleek tukfchajâ sahrkâ un eet pats sawu zellu. Puisis tscharku eemettis un pihpi usmehkejes lahj us sahrka un laish wakkâ. Gabbalinu pabrauzis dsird, ka pa sahrka eelshu strabbinahs un ahlejahs. Puisis sawas bailles tik krauj sirgam ar pahtagu, laj drihs mahjâs tiktu. Tê nu peenahf pee kappeem un spohls jo neschelligi pa eelshu fahf trohlfni taiffiht. Gan mett frustus, gan pah-tarus skaita, bet welli, nelabbais jo trakkahs. Par laimi mahjas bij klahf. Puisis no sahrka semmê un istabâ eefkrehjis tik to spehj isteilt: Mahzeet, jo welas sahrkâ. Mahjeneeki isgahjuschi, dsird wehl ahlejotees, nozell sahrka wahku un eerauga leelo frohga runzi, kas pats wehl wairahf nobijees ne kâ puisis. Puisim tahs bailes bij par labbu mahzibu, jo ne fen bij fainneekam zeeti apsholijees frohgâ ne-eet un nu zaur frohga runzi nepoklausiba nahza gaismâ, Dsirdam, ka Dreigults wehl effoht dshws un staigajohf pa frohgeem. Sargaitees ar wianu satiktees, jo wiafch paschu gudro warr ismukloht.

A. H—u.

“ Semneeki semkohpibâ mahzami.

Neweena kahrta ne-atrohnahs, kas schinnis laifds negribbetu tikf us preekschu un palikt par diluigaku. Waj tad semkohpeju kahrta ween gribbetu palikt pakkal? Laifkam ne! — Kas stahw kluffu, tas jau eet atpakkal, tam beidsiht ja-eet pohstâ. Nekahdai pahrlabboschanai eelsh semkohpibas gan newaijadsetu palikt it nesinnamai tam us-zihutigam semkohpim; neweenu jaunu wirtschafstes wihfi tam mehdidamam gan newaijadsetu isschobht. Bet wiffur tam buhs klauschnaht un melleht, pahrbaidiht un to labbu patureht. To jau weetahm ir muhsu semneeki gan fahf atfihf, ka pehz wezras tehwu tehwu wihles wairs nedere semmi apstrahdaht schinnis laifds. — Kad lihds schim wehl dauds par to nau gahdahts, ka semkohpibai buhs selt pee arraju kahrta, tad tas ween zaur to notizzis, ka pareisa semkohpiba douds weetas wehl pawiffam nau faprasa. Preeksch ihstas semkohpibas mahzifchanoas wiff nohtigi wajjadsetu labbu semkohpibas awischu, labbu derrigu grahmatu, un it ihpaschi preeksch mums derratu, ka katrâ draudse, jeb arri katrâ aprinki pee weenas prahwas pagasta fshlas arri kahdu mahzitu semkohpi peeliktu par fshlotaaju un tam eerahditu mehrene semmes gabbalu, fur jaunekteem semkohpibu warretu eemahzihf. Wisderrigakajs schinni weeta tahds fshlmeisteris buhtu ezeffams, kas pats no muhsu semneeku widdus zehlees, jo schahdam atkal semneeki labbaki ustizzetu, un schis, wiffas wezras mainas labbaki pasihdams, arri tabs spehs deldeht. Win-na darboschanahs un mahziba semneeku labbaki pahrllezinahs, ne kâ wiffu mahzihis professors. Taisnajs sem-

neeziſch, no ka grubti warr zerreht, ka ſchis paliffchoht par ſtadceretu ſemkophi, gribb buht pahrlcezinahs, pirms jaunu leetu uſnem. Un pahrlcezinahs winnu til warr zaur preeſchſihmehm, bet rehti zaur wahrdeem.

Tadehl arri dauds reis ſemneekeem pahrmett, ka ſihſti pee wezzas wihses turrahſ. Tas weegli ſaprohtams un aibildinajams; jo ſcheem par pohſtu ween iſdohtohs, ja winni us to ween, ko laſſijufchi kahda grabmatâ, jeb us to, kas no zitta teem eſtabſihts, wezzu drohſchi ſinnamu wihsſi jau iſmainitu pret jaunu wehl nepaſiſhtamu. It tâpat daſcha mahzita ſemkopheja duſmas irr ſaprohtamas par to, ka ſemneeki ktru teizam un labbu leetu, ko zaur rakſteem teem paſneedi, tuhliht ne-uſnem. Schee, mahziti buhdami, gan jaunas wirtſchaftes labbumu ſaproht un bruhke, bet kur tad ſemneeziſch to ſapraſchanu un atſiſchanu laj nemm? Schim ihſti wajjaga uſminneht, kas irr labbi, kas nederrigi; un neretti tad iſeet ſchliſbi. Kad nu wehl daſchu reis ſkahde jazeſch, un tam pawiffam dauds nau ko paſpehleht, tad tas to prohweſchanu un uſminneſchanu aſtahi zittam, un pee ſewis fakka: „Es noſtattſchohs, ka zittam ar to iſdohdahs.“

Kaut arri leelgruntneeki ſaweem ſemneeku kaimineem to parahditu, ka winnu wirtſchaftes wihs dauds labbaka; kaut tee jel tam ſemneeziſch, kas ſawu maiſi peln ſawa waiga ſweedrôs, arri laipnigâ wihs tuwotohs, un us to neluhkoti ar lepnibu; bet laj nepeekufſtu to pamahziht un pahrlcezinahs. Uſ ſchahdu wihsſi winni ſew pateſi gohdu pelnihs, un winnu publiſch teem neſſihs baggatus augtus. Tas nu gan ſaprohtams, ka ſchahdas neſapraſchanaſ un kawefchanaſ ſemneekeem par leelu ſkahdi, zaur ko dauds tuhſtoſchi rubuki paſuhd, ihpaſchi zaur to arri, ka teem zaur neſinnafchanaſ til arween uſ labbu laimi ja-prohwe.

Bar prohwi ſchê kahdu preeſchſihmi dohſchu: Pehterim bij brangas peenizes gohwis, no kam dabuja peena un ſweeſta papilnam. Schis weenu no tabm pahrdewa un dabuja 40 rbl., par teſkeem 5 lihdi 8 rbl. gabbalâ; kamehr Jannim tilpat leels grunts, un tas no ſawahm gohwihm knappi til dauds dabu zil preeſch ſaimes wajjadſigi, un weenu gohwi til par 15 rbl. un weenu tellinu par 2 rbl. pahrdohd. No kam tas nahſ? Tikween no ſawadas lohpu audſefchanaſ un kohpſchanaſ ſtarp ſcheem abbeem, to katis ſavrattihſ. Bet Jannis dohma, ta waina til atrohdama eefſch labbakas lohpu ſortes, un tadehl nu par dahrgu nandu no Pehtera pehrſ jaunu waiſli, zerredams ka nu tahdi pat labbi lohpi buhs, ka Pehterim. Bet welti. To wainu wiſch nebuht nemelle eefſch ſlit-tas kohpſchanaſ, nedi arri ſawâ neſapraſchana, bet ween ka tam laimes ne-eſſoht. Wiſch neſinn, ka lohpan ſinnama dalka barribas til preeſch dſihwibas uſturraſ ween wajjaga, un ka tee lohpi, kam par ſcho dalku pahrahſ kas tohp ſneegts, tad tohp tauki un veenohti. Wiſch neſinn, ka tas, lohpan til ween barribu dohdams, zil

ſchim wajjaga pee dſihwibas uſtureſchanaſ ween, no ta arri wairahſ nemanto, ka til ſuhduſ. Jannis turra dauds lohpus un no ta wairuma dohma panahſt labbumu (bet ween, ka tas warr leelitees: man til un tildauds lohpu wairahſ ne ka ſchim jeb tam), bet ko tee tam ihſti eeneſſ, par to wiſch zeefſch kluffu. Kadehl wiſch neturra maſahſ gohwju un tahs jo labbahſ nebarro? Tad winnam bet teem ſuhdeem wehl peens un ſweeſts buhtu? — Ka ſemneeks ſawu labbumu gan ſinn wehrâ liht, ja to til ween ſpehj un proht, tas jau ſinnams. — Jannim ſchê zaur ſaweem lohpoem til ſkahde ween un maſ labbuma; un tas til nahſ zaur winna wahju ſapraſchanu un nemahzeſchanaſ, bet ne wis zaur negribbeſchanaſ un kuhtribu. To nebuhs dohmaht, ka ſemneeks zeeti wezzai, nederrigai ſemkophibas wihsſi eefkohdees; — ne, kad wiſch til dabujis no manniht jaunu labbaku wirtſchafti, tad to arri labpraht peenem. Bet ta noſapraſchana tam maſ mahzitam ſemneekam nau til ahtri peefawinajama, tadehl wiſch til pamalu eet uſ preeſchu.

Zil dauds reis nedſird fakka: „Es wehl gribbu prohweht, ſchinni lauka wehl weenu reisu rudſus, meefchus u. t. j. vr. feht, raffi iſaugſ.“ — Un zil dauds reis tad ſehla un darbs ne-aſeet pohſtâ, un tuſſcha druma paleek.

Zil dauds tuhſtoſchi rubuki netohy iſſchlehditi zaur ſliktu ſuhdu krahſchanaſ! — Zil dauds tuhſtoſchi pubri labbibas wairahſ warretu iſaugt, ja ſutrainu un ſtruttu bedres bruhketu preeſch drumas.

Wiſſas ſchihſ wainas til nahſ zaur neſinnafchanaſ, zaur nemahzeſchanaſ. — Kas to gan warretu noleegt, ka muhſu ſemneeki kas zauru deenu grubti jo grubti ſtrahda, laj til kahdas kapeikus warretu noſelnihſ, nepeenemtu labbu padohmu, ja til to ſapraſtu un atſihtu? Un kas gan to warretu peerahdiht, ka winni ſapraſdami un ſinnadami, ſutrainu un ſtruttu bedru wehrtibu tiſſchi kantu aſtezeht, tohs nebruhkejuſchi?

Bet laj peeteek; — ja muhſu ſemneekeem buhs ſelt, ta' teem arr dauds wairahſ jaſinn un jamahzahs. Bet ja ſemneeks gribb buht turrigs, ta' tam par wiſſahm leetahm jaranga peefawinatees tahs ktru deenu wairodamahs ſinnafchanaſ eefſch ſemkophibas leetahm; ar wahrdi fakkoht: tahs wezzu laiku nepilmigas ſemkophibas weetâ buhs nahſt: — jaunai pehz dabbas dibbinatai un nolemtai ſemkophibas wihsſi. — Ir ſemneekeem jaturrahſ ſcheem laikeem lihdi. Muhſu ſemneekeem tamdehl nemas newajjaga kas ſinn zil augſti mahziteem tapt, bet teem wajjaga ſapraſt, kadehl ſchi jeb ta leeta pee winnu darbeem ta un ta noteek, un kadehl ſchê iſdohdahs un tur ne. Scho wiſſu wezzeem, pee-augſſcheem til weegli newarr eemahziht, nedi tohs pahrwehrt; bet kad ſkohlas preeſch ſchahdahm wajjadſibahm taptu zeltas, ka jau preeſchâ minneju, tad gan ar laiku wajjadſetu iſdohtees. Augſta wal-diſchana ſchehligâ prahtâ nowehlejuſe palihdiſibu preeſch juhraſ ſkohlu eegrohſſchanaſ, waj winna, ja tai luhgu.

arri rassi nenowehletu palihdribu pee semkobjibaš flohlu eerikteschanahm? Zaur ismahziteem semkobjejeem laudis nahktu pee pahrtikšchanas, un ja pawalstneeki pahrtikkušchi, ta' arri patte walšs buhs pahrtikkuse. Semneeki jau irr wiššas walšs grunte. K. S.

Divi ismiffušchi.

Puənaktš bij pahri. Londones pilšehta eelas tuffchojabs no brauzejeem un kahjneekem. Leelaka dalka pilšehtneeku jau duffeja šaldā meegā katrs šawā mahjokli; arri Londones wasonki bij kahdu zaurumu jau usmeklejušchi, kur par nakti pahrgulleht. Tikkai retti wehl kahdu zilweku warreja redšeht pee laternu gaischuma staigajam. — Divi wihri — weens wehl jaunekla gaddōs, ohts jau pahri par pušmuhschu — usnahza us Temses uppes šiltu. Wezzakajs šteidsahs ar abtreem fohleem us šilta widdu un pee lehnes peegahjis, gribbeja lehkt uhdeni; jaunakajs to mannidams peekrehja tam klabt un to peepeschi aisturreja.

„Kungs, kā redsu Zuhš gribbeet šlihzinatēes?“

„Effeet trahpijuschi.“ wezzajs atbildeja, „bet kahda dalka Zums gar to?“

„Siinnams, kā nekahda. Tikkai gribbeju Zuhš luhgt, kahdu azzumirkli usgaidibt. Es arri tannis pašchās dohmās šheit atnahjis. Šdarrišim to abbi kobjā. Aplampimees weens ohtu labbi zeeti un tad — pahri par lehti! Pateesi nebuhtu Zuhš ušrunnajs, ja nebuhtu mannijs, kā Zums tahda pat nedohma. Tadeht ne-ašleedsatees mannai luhgšchanai. Darreet man to patišchanu mannā nahwes-štundā. Sen gaddōs ne-efmu ne no weena zilweka šo luhdšis. Ueri ne-atminnohs, kā jekkad šildauds buhtu runnajs, žil šchinni minūtē.“

To išteizis wišsch šneedsa wezzajam rohlu un šazzija: „Nu tad — zeeti aplampušchees, rohlu eelšch roklas! Drihs — jo drihs! Man teescham jo miški buhs šchohs pahri azzumirklus wehl pee kahdās zilweka širds peeglauditees. Es neprassu, waj Tu blehdis jeb krahpneeks. Gešchā!“

Wezzakajs wihrs, kās pirmah pa makti ween Temses pluhdōs gribbeja mašgatees, taggad us šcho peldešchanu kā šikkahs bij lušti pašaudējis. Wišsch šagrahba jaunekla rohlu un wilka to atpakkat. „Pag, kungs!“ wišsch šazzija, jaunekli ušlubkodams. „Zuhš wehl šil jauni un šcho dšihwi jau apnikkušchi? Man bail, Zuhš pahršteidsatees. Zums daudš preeki un šaldumi wehl zerrami.“

„Ja truhdi un šmirdumi, melli un wiltiba, nekreetniba un nelectiba. Nahzeet šikkai, darrišim tai leetai weenreis gallu!“

„Waj gan wehl jauni, tomehr man leekahs — daudš blehdibas un šlittuma Zuhš jau peedšibwojuschi. Zuhš wiššas raddibas, kam šikkai zilwezigs gihmis, turreet par ohdšchu dšimmumu.“

„Ohdšchu dšimmumu? Kur to! Ohdšes irr daudš labbas ne kā zilweki. Ohdšes irr šetta raddijumi pret zilwekem. Šchee šukkainišchi nau leekuti, kam šikkumi gan muttē, bet netikliba šidi.“

„Man teescham Zuhšu šchehl; tizzeet drohšchi, wehl daudš gohdigu zilweku atrohnahs pašaulē. Meklejeet, gan atraddiseet.“

„Hahaba! Atraddiseet!“ jauneklis šmejhahs pilns neewajchanas. „Ne-efmu neweenu wehl usgahjis.“

„Nu tad šchinni beidsamā štundā, kur Zuhš no šchibs pašaulēs gribbeet šchirtees, effeet weenu kahdu atraddušchi. Effeet pahrlēzinati, kautšchu gan zilwekam melli peelišp, tad tomehr nahwes-štundā, kur preekš muhschibas durwihm šahw, rets eedrohšchinasees melloht. Bet es wiššā šawā muhschā ne-efmu mellojis un taggad ne par kahdu naudū to nedarritu, jo ar melleem us luhpam to tumšchu žellu zaur šcho nahwes-eelēju neštaigajachu. Tizzeet, kad Zums šaklu: es ne-efmu nekahdās blehdis jeb krahpneeks, par šo Zuhš ir manni kā noprohtu turreet, bet gohdigs un kreetns wihrs. Ta irr dšihwa pateesiba.“

„Pateesi? Tas irr kofšchi! Tad man pehdigā žellā ar to weenigo gohdigo zilweku wajjadšja eepašhtees, kā laj ar winnu kobjā šchaj pašaulēi warretu ardeewu šazzih.“

„Ne, ne!“ wezzajs eesauzahs. „Es eeschu weens patš, Zums japaleek. Wehl daudš gohdigu un kreetnu zilweku šchaj pašaulē. Wehl Zuhš dašchus atraddiseet, kās Zuhšu dšihwi šheit wirs šemmes šaldinahs. Tikkai meklejeet!“

„Nu — to pirmo jau buhtu atraddis. Bet kad šchi pašaulē Zums tahda jauka paradihše, šakleet, kamdeht tad Zuhš to lihds ar mannim gribbeet atšah?“

„Kamdeht es šcho pašaulē gribbu atšah? Es efmu nabaga šlins nespehzigš zilweks, kās wairs neko newarr pelniht, un newarru to ilgaki wairs panešt, kā manš weenigs behns, pateesigs engelis, manna meitina, deen' un nakti nomohjahs, preekš manniš wezza nespehzigā zilweka maiši pelnidama, un turklabht wehl dašchus mašus preekus man šagahdadama. Ne, kungs, to ilgaki newarru ižcešt. Man nau akmina širds weetā.“

„Kas, kungs?“ ohtrais eesauzahs kā išbihjees. „Zums irr weena weeniga meita, kās preekšch Zums šil daudš publežahs un gahda šewi pašchu neštaupidamahs?“

„At un ar kahdu pozeeschanu, ar kahdu wadewibu, ar kahdu mišlestibu, ar kahdu pašahwibu wiinna to darra! Wiinna tā puhledamahs un šrahdadama deenu no deenas wairahš nowihšt un išdehd, un tomehr nekahdās gaudas, nekahdi waidi nenahš pahr wiinnas bahlahm luhpam. Wiinna šrahda un šakšt, un tomehr wiinnai arweenu preekšch manniš irr kahdš mišlestibas wahredinšch, kahda šmaidišchana.“

„Kungs, un Zuhš gribbeet šlihzinatēes? Waj Zuhš no wella?“

„Waj to engeli pamafam laj nokauju? Tas mannihm fà sohbins speeschahs dwehsele.“ wezzajs raudaja un fchruksteja.

(uf preekschu wehl.)

’ Pee mannas mihtahs seewinas.

Mihlo Nahsht! Al kas ta irr par brangu leetu, kad zilweks dabuhn fweeschumà iswehddinatees un pafauli pahredseht! Warr flaidri manniht, ka smeltotees gudribas pakaußs zeltahs un prahs plehschahs. Tu gan foggad noftummusi fehdi mahjäs weentule un tew ap firdi, ka behrnam, kam siwens fweest ar maifi atnehmis. Bet nebehdä neneeka. Taws wihtinsch dsihws un jo mihtigs atkal mahjäs pahnahs. Nebihstees wis, ka daschu labbu fainneezi eepashtdamees, warretu temi aismirist. Labbu, ihsti kreetnu fainneezi til weenu esmu ilgahjuschá nedelä dabujis matihht; bet septinas, kas bij flaidri spohli no feewahm. Un tahdu labbad fawu wezzo Nahsiti laj aismiristu?! Dsirdi patti no weenas. 2 wersties winnpus frustzella filla mallä mahjäs, frohna mahjäs Tschubtschinäs. Dohmajü fawä prahtä, effi jau dauds dsirdejis no frohna fainneekeem, ee-eij jel un aplukto to gohdibu ar pascha azzihm. Gimu arr, schohgas man jau tahdas noluppintas rahdahs, mahju tiltinä par tilta kofkeem eepraustas 2 nolubstuschas affis. Pohrlaiפוju pahri, nahku sehtewiddü, tas atkal tahds zuhku israhnahts, ka fcher-mukl mahz. Dohmajü, kad to warretu uf floblas istabu aifneft, tad ta weegli floblmeisteris warretu israhdiht behreem, ka Schweizes kalni un leijas isfkattahs. Gimu tuwahl, namma durwis wakkä, bet duhmi nahl pretti, ka jauns allus pa spundi. Sanemmu duhschu, aistaisu azzis un breenu zauri, kamehr teescham ar deggunu uf klinki atduhrohs. Gegahjis prassu pehz fainneeeka. Ne-effoht mahjä, effoht muischä pee teesneschu zelschanas. Prassu pehz fainneezes, te nu isleen weena no fakta, isfkattahs gan uf feewas rekti, bet azzis peckuffa to uslukfojht. Galwa nepihä un nesuffkata ka sehtasflohä, krekliis tahds pasihws, ismellejis, weetahm faplihsis, frohles no lindraku johstas islibdufchas walsstijahs ap guhschu weetu — bij flaidri bail to redseht un laj Deews pafarg tahdu wehl faukt par fawu feewu. Nelikkohs nelo probtam, fazziju, ka esmu apmaldijees zella wihrs, kas brihtinu te gribb apfilditees. Lubdä laj peesehschohht. Bij benktis pee kurra til til nepeclippu; turklahht pa nelaimi siwenefu bars no beuka appafchas islibdis fahka gar lahjahm kohdeleht. Gan sperru bet schee it beskaunigi fahk pa franziski pretti lamatees. Dewohs nu teem labbs draugs. Medsu pretti pee krahfnes sehns tupp uf putras spanna un ar lahjahm pa eekschu sweijo. Prassu, sehn, to tu tur darri? Schis atbild: tuntulus mekleju. Manniju gan, ka tas jau tahds memmes luttekliis, prassu, zil weze tad puischels jau irr; „effoht til 15 gaddu.“

Salku: nu fainneeze to Zuhß gan arri labbahk warretu floblä raidiht, ne fà to te uf putras stanka effeet ustuppinajuschi. Schi atbild: Al wehl jau tahds jaunisch, laj jel paleek wezzahs, warrebht uf nahkfoschu seemu. — Te uf reisi dsirdu balfi no aiftrahfnes, fainneeeka mahte schaujahs pulkä: „Kas tad tur irr par labbumu, kad tahdus jauniaus jau fahk floblä dihdihht, paleek neredfigi, dulli; bet kas tad to klausa?“ Es nu nehmohe pretti runnahht, falku ka gultä arri daudsi mirst, bet tapehz neweens prahstigs nebihstahs gultä gulleht, tapat ar floblu, bes floblas tekus audfina un wehrschus isaudfina. Wezza til man pretti, un tawu mutti! dohmaju pee sew, kad schi bahba mirs, tad winnas mutte teescham wehl 2 nedelas wahrisees. Manniju driht, ka schim wezzom dsim-mumam irr pa preekschu jaleen kappä, pirms jauna paaudje gaismu reds. Sahkham atkal par zittahm leetahm runnahht, ka ilgahjuschu gadd leels pulks behrniu ar maffalahm, kruschu fehgahm apmiruschti. Te atkal wezza pulkä: Te be deht, to Zuhß arri sinneet, bet waj sinneet ar, kapehz til dauds taggad mirst? Prassu nu kapehz tad? Schi fakta: „Tapehz ka pee daktereem skreen, tee tohs zilwekus kautin nokauj ar sawahm apteeku sahlehlm. Kapehz newihsho wairs sawas wezzahs derrigahs mahju sahles bruhseht, tahs katram palihdseja. Es patti kad man galwa eefahpahs, waj wehders sahlt bulduretees, waj zaurais durr, eekemmu sawas sahles un wessela uf weetas.“ Prassu: Nu mutterin, kas tad tahs irr par sahlehlm, kas tahdus brihnumus darra? Schi atbild: Zuhß jau fawä pahrgudribä atkal smeeffetees, bet prohwejeet paschi, tad redsejeet: Salasseet wezzo Zahnu waltor kubti aitu spirras un kad tad Zums gaddä kahda flimmi-ba gaddahs, tad nokohdeet til pa gabbalinam, tad Zuhß redsejeet, waj wiffas pafauls dakteru sahles tahm buhs lihdsi, bet kas tad temi klaufis?! Nu newarreju ilgahk zrest, pakehru zeppuri un mettohs pa durwihm laukä. Durwis wehl teizu: „Gan esmu dsirdejis, ka Sweedros aitas ar sira abboleem barro, bet ka zilwekam Kursemmes frohna mahjäs gribb aitu subdus mutte bahst, to te pirmo reis dsirdu. Dsihwojeet weffeli aitu spirru mahht un behrni!“

Tad ta bij mahjas! tad ta fainneeze, un aif tahdahm bahbahm, aif tahdahm luhshnahm es temi fawu feewinu laj aismiristu? Ne muhscham! Bet luhdsu nesakki newee-nam ko tew rakfiju, ka schi patti fainneeze to nedabuhn sinnaht. Kas sinn waj tai nau dauds draudsenu un ar feewu pulku eefahkt, no tam man kofhti bail. Gribbu temi jo firsniigi uf preekschu mihtleht: Paturri arri tu mihtu fawu
Wisdegguni.

Wisjaunafahs sinnas.

Mühlheim pilsehtä pee Rein uppes 25. (13.) Janwari nakteläikä Dünwaldes pulwerfabrikhis gaisä sprach-

